

Verenigde Naties). De auteurs slaagden er bovendien in op leesbare en aanstekelijke manier verslag te doen van dat onderzoek.

J. W. L. Brouwer

E. Duivenvoorden, *Het kroningsoproer [30 april 1980]. Reconstructie van een historisch keerpunt* (Amsterdam, Antwerpen: De Arbeiderspers, 2005, 236 blz., ISBN 90 295 6247 1).

Een boek met twee gezichten, zo kan *Het kroningsoproer* worden getypeerd. Het is in de eerste plaats een reconstructie van de rellen die op 30 april 1980 de Amsterdamse binnenstad volledig ontregelden. Daarnaast plaatst Duivenvoorden het versjteren van Beatrix' inhuldiging in een groter kader van hele en halve rellen die Nederland en Amsterdam in de loop der eeuwen geselden en die vaak een historisch keerpunt impliceerden. Kortom, 30-4-1980 was een dag als geen ander. En daar wringt nu net de schoen.

Maar eerst de verdiensten van dit vlot geschreven werk, waar duidelijk veel onderzoekstijd en aandacht aan is besteed. Verdienstelijk is het gegeven dat Duivenvoorden uitgebreid heeft geput uit zowel krakersbronnen als politierapporten. In zijn verslag is tevens veel plaats ingeruimd voor interviews met ook hier zowel voormalige dienders, ME'ers als krakers. De verslagen van ooggetuigen zijn mooi ingepast, ze geven vaart en kleur aan deze studie. Het door Duivenvoorden consequent toegepaste hoor- en wederhoor is een waardevolle benadering die bij deze vorm van publicaties, die zich op het kantelvlak van journalistieke reconstructies en sociale geschiedenis bevinden, zeker navolging verdient. De reconstructie van de rellen is heel minutieus en feitelijk. Duivenvoorden maakt maar weer eens duidelijk hoeveel chaos er achter de façade van complexe overheidsapparaten schuilt. Dit blijkt onder meer uit de volstreckte wanorde bij politie en ME, deels overigens een gevolg van door de krakers gestoorde radio-communicatie. Van de andere kant laat hij zien hoe protesten kunnen ontglippen aan degenen die ze initiëren: de kraakscene raakte de controle over de demonstraties kwijt aan Ajax' F-side, autonomen, Hell's Angels en raddraaiers.

Een interessante zijlijn in dit boek betreft de verhouding tussen hoofdstad en provincie. Enerzijds de wetenschap dat de ME-pelotons grotendeels afkomstig waren uit Eindhoven, Alkmaar, Leeuwarden of Maastricht. Zij bleken totaal niet berekend op de taak die hen te wachten stond in het kolkende Amsterdam. In tegenstelling tot hun Amsterdamse collega's waren ze ook letterlijk minder toegerust om de stenengooiende massa het hoofd te bieden. Van de andere kant slaagden de Amsterdamse krakers, die volop aandacht kregen van de wereld- en nationale pers, niet in hun doel woningen te kraken. Twee panden konden ze die dag op hun conto schrijven, in schril contrast tot de tientallen woningen die hun geestverwanten in provinciesteden als Utrecht bezetten.

Er is ook kritiek. De rellen gaan regelmatig met de auteur op de loop, die met verve een oorlogsvocabulaire hanteert. Prachtig, want het relaas leest als een jongensboek, maar helaas verleent zijn stijl het evenement een aura dat het, buiten de individueel-

psychologische ervaring van deze en gene, nooit heeft gehad. Uiteindelijk bleek het ook allemaal best mee te vallen: geen doden, een paar zwaarder gewonden, en vanzelfsprekend vele lichtgewonden. Opvallend is vooral het beheerste optreden van politie en ME. In schril contrast tot het Paling- en Jordaanoproer in de negentiende en twintigste eeuw, werd er die dag niet met scherp geschoten, en vielen er geen doden.

Vanuit zijn militantenperspectief — Duivenvoorden was zelf actief in de kraakbeweging in de jaren tachtig en heeft daar ook eerder al over gepubliceerd — maakt de auteur de kraakbeweging groot, te groot. Dat begint eigenlijk al met de openingszin: Duivenvoorden is tot zijn spijt zelf niet aanwezig geweest bij de gebeurtenissen op 30 april 1980. Hoe sympathiek en belangwekkend deze sociale beweging ook is (geweest), uiteindelijk was het maar één van de vele oprispingen in een veel breder sociaal veld. In zijn beleving is 30-4-1980 een oermythe. Dat heeft zo zijn charme, maar blijft natuurlijk een heel persoonlijk argument dat toch wat afbreuk doet aan de feitelijke reconstructie van de rellen.

Het belangrijkste punt van kritiek is evenwel dat Duivenvoorden aan de kroningsrellen een historisch-maatschappelijke dimensie toekent die te ver voert. Het is maar de vraag of de ongeregeldheden en hetgeen ze symboliseerden inderdaad eenzelfde maatschappelijke en vooral ook politieke impact hadden als bijvoorbeeld de moord op Pim Fortuyn in mei 2002. Zeker, de politie hervormde. En ja, na de 30e april ontsnapte de lucht uit de krakersbeweging als ware het een lekgeprikte ballon. Maar het feit dat Nederland de no-nonsense jaren tachtig indook en Janmaat op kwam borrelen, wortelt in lange-termijn-ontwikkelingen die aan 30 april voorbijgaan. De ontregelde kroningsdag was eerder symptomatisch, dan een keerpunt in de recente Nederlandse geschiedenis.

En, tenslotte, aan het geweld van die dag moet niet al te veel waarde worden gehecht. In tegenstelling tot wat de communis opinio is, maken ook in Nederland geweldsuitbarstingen intrinsiek deel uit van onze geschiedenis. Ze zijn dan ook niet zozeer onbegrijpelijke gebeurens, maar structureel verankerd in het historische landschap, sluimerend, om van tijd tot tijd in perioden van economische, sociale of politieke spanning tot ontlading te komen.

Duivenvoordens kroningsoproer is als reconstructie overtuigend, maar voor een historisch keerpunt bevat het te weinig geschiedenis.

Niek Pas

Muziek en natievorming in België: het muzikleven te Brussel, 1830-1850¹

KOEN BUYENS

Inleiding

Hoe overleven kleine landen?² In België werd getwijfeld aan de levensvatbaarheid van de nieuwe staat. Het land was klein, maar dichtbevolkt en had een hoge graad van verstedelijking bereikt. Op het gebied van grondstoffen was het verre van misdeeld en de vooruitstrevende economische politiek sinds de tweede helft van de achttiende eeuw had gunstige voorwaarden geschapen voor een efficiënte exploitatie en snelle industrialisering. En toch was er twijfel. Kon België wel aanspraak maken op de onontbeerlijke zelfstandigheid als staatkundige entiteit? In zijn politieke geschiedenis was niet die mate van continuïteit te bespeuren die België's bestaan en voortbestaan voor andere landen tot een niet ter discussie te stellen evidentie maakten. Tot de ondertekening van de XXIV artikelen in 1839 was België een speelbal geweest in het politieke pokerspel tussen de Europese grootmachten en het zou tot 1848 duren, het revolutiejaar dat de Belgische regering met succes wist te bezweren, vooraleer diezelfde grootmachten bereid waren het land een vorm van politieke volwassenheid toe te kennen.³ Voor het nieuwe regime kwam het er dus op aan België een gezicht te

¹ Dit artikel is de uitgewerkte versie van een lezing gehouden op de lentevergadering van de Koninklijke Zuid-Nederlandse Maatschappij voor taal, letterkunde en geschiedenis (Brussel, 19 maart 2005) en is gebaseerd op het tweede deel van mijn proefschrift, dat ik op 27 mei 2004 aan de Vrije Universiteit Brussel verdedigde, onder de titel 'Van de krekel en de mier. Het muzikleven te Brussel, 1750-1850'. Dank ben ik verschuldigd aan prof. H. Soly voor de waardevolle opmerkingen en aan prof. E. Witte voor de literatuursuggesties. In de tekst wordt regelmatig verwezen naar artikels in de krant *L'Indépendant / L'Indépendance Belge*. De auteurs van deze artikels ondertekenden met hun initiaal of een ander letterteken. Slechts in enkele gevallen kon de naam van de auteur achterhaald worden (X. X. = Edouard Fétis; E. R. = Eugène Robin). Voor de gevallen waarin de auteur onbekend is, wordt in voetnoot vóór de titel van het artikel het gebruikte initiaal of letterteken aangegeven. Met betrekking tot de archivalia worden de volgende afkortingen gebruikt: ARA/Cons. = Algemeen Rijksarchief Brussel, Fonds Koninklijk Muziekconservatorium Brussel en SAB/OO = Stadsarchief Brussel, Fonds van Openbaar Onderwijs, Schone Kunsten en Openbare Feestelijkheden.

² C. A. Tamse, *Nederland en België in Europa (1859-1871). De zelfstandigheidspolitiek van twee kleine staten* (Den Haag, 1973).

³ R. Coolsaet, *België en zijn buitenlandse politiek 1830-2000* (Leuven, 2001) 19-106; E. Witte, 'De doorbraak van een burgerlijke parlementair-constitutionele staat (1830-1848)', in: E. Witte, J. Craeybeckx, A. Meynen, *Politieke geschiedenis van België van 1830 tot heden* (Brussel, 1997) 27-30 en 54-57.